

ABSTRACT

Pavlo Tkachenko. Criminology characteristics of crimes committed by organized groups and criminal organizations. Modern society is faced with the complex problem of organized crime, which in turn is a serious threat to public safety and law and order. This article contains an analysis of the criminological characteristics of crime committed by organized groups and criminal organizations. The results of the study highlight the main indicators of persons participating in organized groups and criminal organizations, quantitative indicators, objects and tools of committing illegal acts.

Organized crime is characterized by a high level of organization, systematicity and hierarchical structure. Enforcers play specialized roles, ensuring the effective operation of the organization, which is aimed at illegal activities. The study analyzes in detail the scale and types of criminal offenses committed by criminal groups, including illegal trafficking of drugs, weapons, explosives, human trafficking and other illegal, criminally punishable acts.

In addition, the work draws attention to the importance of cooperation and connections between criminal organizations, in particular interregional and transnational ones. Attention is paid to areas that are encroached upon by members of groups and organizations in the process of illegal activity.

This research work can be useful for law enforcement officers, practitioners and scientists, aimed at understanding the specifics of organized crime and developing strategies to combat it. Coverage of this topic contributes to a deeper understanding of the nature and scope of this problem, and can also serve as a basis for further research and development of measures to combat and prevent organized crime.

Keywords: *organized crime, organized groups, criminal organizations, banditry, criminological characteristics.*

УДК 343.301

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-334-340

Ірина ЦИБ ©

аспірант

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «НАРУГА» В КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ УКРАЇНИ

У статті за основу змістовного навантаження покладено аналіз практичної діяльності органів досудового розслідування по вище вказаній категорії злочинів за період часу з 01.01.2015 по 01.02.2022, а також аналіз змісту норм Кримінального кодексу України 2001 р. та Кримінального кодексу УРСР 1960 р., що надало назмogu виявити характерні особливості вказаних злочинів.

У науці кримінального права немає одностайної думки щодо того, що саме треба розуміти під наругою в юридичному значенні. Тим самим правильне визначення складу злочину, особливо встановлення суб'єктивної та об'єктивної сторони, впливає на подальшу кваліфікацію кримінального правопорушення. З метою правильного визначення складу злочинів, ознакою яких є наруга, виникає необхідність формування юридичного тлумачення терміна наруга.

Зважаючи на судову практику, встановлено, що здебільшого у судових вирокah вказаної вище категорії злочинів суди акцентують на тому, що суб'єкту злочину притаманна умисна форма вини (64,5 % випадків). Крім того, в судовій практиці відсутні випадки, в яких би було встановлено, що особа, яка вчинила діяння у вигляді наруги над державними символами України або над могилою, діяла необережно. Встановлено, що обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складу суспільно небезпечного діяння у вигляді наруги над державними символами України або над могилою є вина, що виражається у формі умислу, вид умислу – прямий.

Ключові слова: *дефініція, право, закон, злочин, авторитет держави, державні символи, наруга, глум, тотожність.*

Постановка проблеми. У вітчизняній кримінально-правовій науці відсутнє комплексне монографічне дослідження проблеми кримінально-правового забезпечення злочинів, ознакою складів яких наруга, в частині забезпечення охорони державних

© І. Циб, 2023

k_kpk@dduvs.in.ua

символів України та збереження недоторканності місць поховання. Вторгнення російських військ на територію України, кардинальне оновлення законодавства та реформування правоохоронної системи сприяли актуалізації пошуку шляхів удосконалення застосування у практичній діяльності налагодженого механізму протидії злочинності. Викладене засвідчує актуальність теми.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. З огляду на викладене вище та незважаючи на велику кількість науковців, які приділили увагу вказаній тематиці у своїх роботах, а саме В. Бахін, О. Бандурка, Ю. Баулін, І. Бондар, Н. Гуророва, О. Джужа, Л. Дорош, О. Житній, І. Копотун, В. Налуцишн, О. Омельчук, В. Карман, М. Хавронюк, С. Яценко, В. Бірюков, І. Биховський, В. Колмаков, М. Порубов, О. Ратінов, М. Салтєвський, В. Шепітько тощо, наукова категорія «наруга» в юридичному аспекті залишається без чітко визначеної дефініції.

Мета. Враховуючи те, що дефініція наруга є невід'ємною складовою вищевказаних розділів, передбачених чинним Кримінальним кодексом України, для більш точного розуміння проблематики винесеного на розгляд питання вважаємо за необхідне з'ясувати, що ж таке наруга.

Виклад основного матеріалу. Тож в Академічному словнику української мови у широкому розумінні наруга – це образливе, грубе, нестерпне знущання над ким-небудь або над чим-небудь [2].

Гене́за використання поняття наруга у кримінально-правовій доктрині України бере свій початок ще з попереднього Кримінального кодексу Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – КК УРСР) від 28.12.1960, але у вказаному Кримінальному кодексі безпосередньо термін наруга не використовувався, а використовувався тотожний за своїм змістовним навантаженням термін глумлення.

Термін глумлення також не мав чітко визначеної дефініції, передбаченої загальною частиною Кримінального кодексу УРСР (далі – КК УРСР), але зустрічався у двох Главах особливої частини, а саме: Глава IX «Злочини проти порядку управління» (ст. 187² «Глум над державою») та Глава X «Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та народного здоров'я» (ст. 212 «Глум над могилою») [3].

У чинному Кримінальному кодексі України від 01.09.2001 термін наруга також є у двох розділах Особливої частини, а саме Розділі XII «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності» (ст. 297 «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого») та у Розділі XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів» (ст. 338 «Наруга над державними символами») [4].

Загалом аналіз змісту норм ККУ дає змогу констатувати у ньому чимало груп складів злочинів, які мають тотожні за змістом ознаки. Вказана обставина виражає необхідність розмежувати їх під час кримінально-правової кваліфікації, для чого необхідно визначити, яке співвідношення між собою мають основні структурні елементи складів злочинів.

З метою відтворення (формування) юридичної дефініції тотожних термінів наруга та глум вважаємо за необхідне порівняти та проаналізувати всі елементи складів злочинів, ознакою яких був глум, а станом на сьогодні є наруга.

Тож у статті 187² КК УРСР (1960 року):

- безпосереднім об'єктом злочину виступав авторитет держави і суспільний лад України та її суверенітет, які виражаються у її символах; суверенітет інших держав;
- об'єктивна сторона злочину характеризується активними діями, що є глумом над державними символами;
- об'єктивна ознака злочину – публічний характер дій;
- суб'єкт злочину – загальний;
- суб'єктивна сторона злочину виступає у формі прямого умислу;
- злочин вважається закінченим з моменту вчинення дій, пов'язаних з глумом щодо державних символів [3].

У статті 212 КК УРСР (1960 року):

- безпосереднім об'єктом злочину виступали моральні засади суспільства в частині поваги до померлих та їх місць поховання;
- об'єктивна сторона злочину характеризується активними діями в частині наруги над могилою;

- суб'єкт злочину – загальний;
- суб'єктивна сторона злочину виступає у формі прямого умислу;
- злочин вважається закінченим з моменту вчинення активних дій [3].

Стаття 338 ККУ (2001 року):

– безпосереднім об'єктом злочину виступає авторитет Української держави, який підривається у разі посягання на державні символи як України так і іноземних держав;

- об'єктивна сторона злочину полягає у публічній нарузі;
- суб'єкт злочину – загальний;
- суб'єктивна сторона злочину виступає у формі прямого умислу;
- злочин вважається закінченим з моменту вчинення активних дій [4].

Стаття 297 ККУ (2001 року):

– безпосереднім об'єктом злочину виступають моральні засади суспільства в частині поваги до померлих та місць їх поховання;

– об'єктивна сторона злочину – наруга над могилою, іншим місцем поховання, над трупом або урною з прахом покійного;

- суб'єкт злочину – загальний;
- суб'єктивна сторона злочину виступає у формі прямого умислу;
- злочин вважається закінченим з моменту вчинення самих дій [4].

Отже, з огляду на викладене та на підставі виконаного порівняльного аналізу, порівнявши всі основні структурні елементи складів злочинів, характерними ознаками яких є наруга та глум, на розгляд та подальше доопрацювання можна висвітлити дефініцію терміна наруга в юридичному аспекті з метою недопущення помилки у практичній діяльності під час визначення правової кваліфікації кримінальних правопорушень вказаних категорій.

Як зазначає В. Навроцький, під час правового оцінювання діянь допускаються натяжки та пересмикування, внаслідок чого в практичній діяльності зустрічаються випадки, коли винні не притягаються до відповідальності, а діяння осіб, які не порушували закон, оцінюються як злочинні, однакові діяння отримують різну правову оцінку [5]. Все це є наслідком відсутності належного теоретичного роз'яснення певних термінів. Із цього випливає, що чинне законодавство, по суті, не містить положень, які б регламентували порядок застосування кримінально-правових норм, у тому числі й питання кваліфікації кримінальних правопорушень (на відміну від правил призначення покарання).

Загальновідомим є той факт, що хуліганство часто кваліфікується за сукупністю з іншими злочинами. Водночас у своїх зовнішніх проявах наруга, що визначається як «образливе, грубе знуцання, блюзнірство, образливе знуцання над ким-небудь, чим-небудь», є дуже подібною до хуліганських дій. На думку М. Коржанського, для кваліфікації діяння важливо встановити і застосувати саме ту норму, що містить певний, конкретний склад злочину. Але який? Як впливає з наведеного, такі суміжні склади злочинів відрізняються один від одного лише однією ознакою (рідше – двома). За таких умов правильну кваліфікацію можна викласти у вигляді формули $p+D$, де p – всі спільні, тотожні ознаки подібних складів злочинів, а D – додаткова ознака, яка відрізняє цей склад злочину від інших, суміжних, подібних [6].

Як зазначає Р. Вереша, ознаки прямого умислу, що вказані в ч. 2 ст. 24 КК України, характерні для так званих матеріальних злочинів (кримінальних правопорушень з матеріальним складом), необхідною складовою частиною яких є настання певних суспільно небезпечних наслідків, передбачених законом, і наявність причинного зв'язку між діянням особи і наслідками, що настали. Тому у випадку вчинення цих злочинів винуватий передбачає не тільки суспільно небезпечні наслідки свого діяння, але й у загальних рисах – розвиток причинного зв'язку між діянням, що вчиняється, і злочинним наслідком, що настане [7].

Вище у статті зазначається, що діяння у вигляді публічної наруги над державними символами України, а також наруга над могилою, іншим місцем поховання належить до злочинів із формальним, а не матеріальним складом. Викладене зауваження має вагоме значення, адже в цих складах злочинів, на думку Р. Вереші, вина проявляється дещо інакше. Тож вчений наполягає на тому, що в так званих формальних злочинах (кримінальних правопорушеннях з формальним складом), склад яких не передбачає як необхідну складову частину настання певних суспільно небезпечних наслідків, змістом

прямого умислу є усвідомлення винуватою особою суспільно небезпечного характеру своєї дії або бездіяльності і бажання її вчинення (ст. 113, 304, 344 КК України тощо). Характерною ознакою прямого умислу є також бажання настання злочинного наслідку, що був задуманий, щодо матеріальних злочинів, і бажання вчинення злочинного діяння – щодо формальних злочинів. У такому бажанні виражається вольова ознака умислу як його найважливіша і відмінна риса. Найявністю бажання настання злочинного наслідку під час вчинення злочину з матеріальним складом прямий умисел відрізняється від інших форм і видів вини. Бажання, як вольове начало, перебуває в нерозривній єдності із свідомістю особи, яка діяла з прямим умислом, її здатністю передбачити наслідки свого діяння [8]. Із вказаних роздумів опосередковано випливає, що для злочинів із формальним складом характерна лише умисна форма вини, вид умислу – прямий. Це правило стосується і злочину у вигляді публічної наруги над державними символами України, а також наруги над могилою, іншим місцем поховання. Дійсно, складно не погодитись із тим, що, вчиняючи ці дії, суб'єкт злочину розуміє суспільно небезпечний характер своїх дій і бажає їх вчинити. На користь підходу, відповідно до якого злочинам із формальним складом притаманна виключно умисна форма вини у вигляді прямого умислу, висловлюються і В. Куц та О. Бондаренко, які наголошують на тому, що необхідною та достатньою умовою наявності вини у злочинах із формальним складом можна вважати усвідомлення особою суспільно небезпечного характеру свого діяння та бажання його вчинити, але за умови, що усвідомлення суспільної небезпечності діяння розуміється як результат усвідомлення його наслідків, а бажання вчинити злочинне діяння одночасно означає наявність бажання досягти злочинних наслідків. Та обставина, що ці наслідки у формальному складі злочину «опинилися» за межами складу, жодним чином не змінює змісту вини суб'єкта. Модифікується у формальному складі злочину порівняно з матеріальним складом лише форма вини, а не її зміст [9].

Сутністю правової кваліфікації злочинів є правильне визначення всіх ознак певних злочинів і додатково ще однієї ознаки цього конкретного діяння і складу злочину, що його передбачає. Із цього випливає, що необхідна і єдина для кваліфікації норма відрізняється від інших, подібних більшістю ознак, вона повніше описує ознаки певного злочину. Для правильного розмежування наруги і хуліганства необхідно виходити з того, що останнє відрізняється від інших подібних посягань, насамперед, спрямованістю умислу, хуліганськими мотивами, незначними приводами та внутрішніми причинами вчинення дій, які грубо порушують громадський спокій і громадську мораль. Тому розуміння сутності зазначених понять є важливою умовою правильного застосування кримінального законодавства в кожному випадку правової кваліфікації злочину.

Відповідно до п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22.12.2006 № 10 необхідно відрізнити хуліганство від інших злочинів залежно від спрямованості умислу, мотивів, цілей винного й обставин учинення ним кримінально караних дій. Загальновідомим є той факт, що хуліганство часто кваліфікується за сукупністю з іншими злочинами. Водночас у своїх зовнішніх проявах наруга, що визначається як «образливе, грубе знуцання, блюзнірство, образливе знуцання над ким-небудь, чим-небудь», є дуже подібною до хуліганських дій [10].

Загалом весь процес кваліфікації злочинів за своєю сутністю полягає в послідовному відмежуванні кожної ознаки вчиненого діяння від ознак інших, суміжних злочинів. Усі ознаки складу злочину виконують відмежувальну роль і призначені переважно для цього. Кожна ознака злочину, описаного в законі, відокремлює певний злочин від інших або відмежовує злочин від інших правопорушень [10].

Треба погодитися з думкою А. Старушкевича про те, що однією з причин неефективної боротьби з окремими видами злочинів є недостатнє дослідження криміналістичного аспекту пошуково-пізнавальної діяльності, зокрема встановлення осіб, які вчинили злочини в умовах неочевидності. Слідчі одностайно відмічають, що наявні в їх розпорядженні методичні рекомендації мають суттєві недоліки, не вміщують у достатньому обсязі інформацію, яка необхідна для їх практичної діяльності [11]. Треба зазначити, що криміналістична характеристика злочинів певного виду повинна містити інформацію, яка відображає реальну картину механізму вчинення цих злочинів.

Тож для розуміння суті вибраної тематики кваліфікації злочинів взято за основу практичну діяльність органів досудового розслідування Запорізької області.

Згідно з аналітично-статистичним звітом, виконаним за допомогою автоматизованої системи електронної бази даних встановлено, що на території

Запорізької області за період з 01.01.2015 по 01.02.2022 зареєстровано 890 кримінальних правопорушень, ознаками складів яких є наруга, а саме злочини, передбачені ст. 297 КК України та ст. 338 КК України.

Проаналізувавши звітну інформацію, можна вказати на те, що переважну більшість становлять кримінальні правопорушення, кваліфіковані за ознаками злочину, передбаченого ст. 297 КК України, а саме «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого», тобто від загальної кількості зазначеної вище 890 кримінальних правопорушень, злочини вказаної категорії становлять 885, що є 98 % від загальної кількості, наступні 2 % становлять кримінальні правопорушення, кваліфіковані за ст. 338 КК України «Наруга над державними символами».

На думку деяких науковців, однією з причин неефективної боротьби з окремими видами злочинів є недостатнє дослідження аспекту пошуково-пізнавальної діяльності, зокрема встановлення осіб, які вчинили злочин в умовах неочевидності. Органи досудового розслідування відмічають, що наявні в їх розпорядженні методичні рекомендації мають суттєві недоліки, не вміщують у достатньому обсязі інформацію, яка необхідна для їх практичної діяльності. Тож у таких випадках важливу роль відіграє не тільки кримінально-правові аспекти пов'язані з правильним визначенням ознак складу злочину, а також криміналістична характеристика. Варто зазначити, що криміналістична характеристика злочинів певного виду повинна містити інформацію, яка відображає реальну картину механізму вчинення цих злочинів [12].

До основних елементів криміналістичної характеристики злочинів, ознакою складів яких є наруга, треба віднести:

- предмет злочинного посягання;
- спосіб вчинення злочину;
- особу злочинця;
- типові сліди злочину.

Оскільки у статті вище вже розглянуто основні структурні елементи складів злочинів вказаної категорії, варто звернути увагу на особу злочинця.

Здебільшого, проаналізувавши фабули кримінальних правопорушень, внесених до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ч. 1 ст. 297 КК України, що являє собою переважну більшість із числа обраних категорій для аналізу, можна говорити про те, що злочини, вчинені в аспекті наруги над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого у переважній більшості з корисливих мотивів і їх основною метою є заволодіння предметами, що наявні в місці поховання або над ним. З огляду на статистичні дані, а саме кримінальні правопорушення вказаної категорії, зареєстровані на території Запорізької області, 98 % досліджуваних кримінальних проваджень, зареєстрованих на території Запорізької області, це злочини, які вчиняються для заволодіння металобрухтом, а саме (порушення цілісності могили у вигляді викрадення металевих лав, столів, металевих огорож могили тощо), із чого випливає подальший сенс (розуміння особою злочинцем) отримати грошові кошти за вилучений металобрухт.

Тож, зважаючи на отримані дані з автоматизованої системи електронної бази даних, можна сформувати кримінологічний портрет особи злочинця:

- громадянин України – 100 %;
- чоловіча стать – 98 %;
- вік від 29 до 48 років;
- раніше засуджений – 97 %;
- одружений – 11%, не одружений – 89 %;
- на момент вчинення злочину був працездатний, проте ніде не працював та не навчався – 99 %;
- зловживає спиртними напоями або наркотичними речовинами.

Загалом під час проведення досудового розслідування по категорії злочинів, ознакою складів яких є наруга, виникає складність розкриття та доведення суб'єктивної сторони складу злочину.

Тож сформований кримінологічний портрет особи злочинця під час досудового розслідування буде для слідчих підрозділів та підрозділів карного розшуку орієнтуванням на коло осіб під час розшуку особи-злочинця у разі відсутності свідків, очевидців та наявності на прилеглий території до безпосереднього місця вчинення правопорушення камер зовнішнього відеоспостереження.

Крім того, під час визначення правової кваліфікації кримінальних правопорушень

необхідно правильно визначити всі ознаки злочину/злочинів, тим самим для правильної кваліфікації злочинів вказаної категорії треба звернутися до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10 «Про судову практику у справах про хуліганство». Згідно з п. 13 під час вирішення питання про кваліфікацію дій винних осіб, які під час грубого порушення громадського порядку з мотиву явної неповаги до суспільства вчинили й інші злочини, передбачені різними статтями Особливої частини КК (2341-14), органам досудового розслідування та судам належить виходити з положень ст. 33 КК України [14].

Названа ст. 33 КК України «Сукупність злочинів» передбачає:

Сукупністю злочинів визнається вчинення особою двох або більше злочинів, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК України, за жоден з яких її не було засуджено. При цьому не враховуються злочини, за які особу було звільнено від кримінальної відповідальності за підставами, встановленими законом.

У випадку сукупності злочинів кожен із них підлягає кваліфікації за відповідною статтею або частиною статті Особливої частини КК України.

Висновки. Підбиваючи підсумки щодо питання, яке розглядали, можна висвітлити дефініцію терміна наруга (в юридичному значенні). Це прояв активної, умисної поведінки особи, яка виражається у грубому, образливому, суспільно-нестерпному ставленні до чого-небудь, або до кого-небудь та може мати як публічний, так і латентний характер.

Список використаних джерел

1. Карман В. В. Суб'єктивна сторона наруги над державними символами України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 6. С. 261–267.
2. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/narugha> (дата звернення: 26.05.2023).
3. Кримінальний кодекс Української РСР. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kd0006?an=480034&ed=1968_10_02 (дата звернення: 28.05.2023).
4. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 28.05.2023).
5. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації. Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
6. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Атіка, 2002. 640 с.
7. Вереша Р. В. Умисел і його види (коментар до ст. 24 КК України). *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. № 3(19). С. 73–82.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України станом на 20 січня 2018 року / за заг. ред. Глунька В. В. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2018. 784 с.
9. Куц В., Бондаренко О. Зміст вини у злочинах з формальним складом. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 3. С. 36–40.
10. Напиральська В. І. Проблемні питання кваліфікації злочинів за статтею 338 Кримінального кодексу України. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2013/37.pdf (дата звернення: 15.06.2023).
11. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. 2-е вид., перероб. та допов. Київ : Дакор, 2008. 1428 с.
12. Сафонов Д. А. Криміналістична характеристика наруги над могилою. *Право і Безпека*. 2009. № 4. С. 130–134.
13. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/va010700-06> (дата звернення: 20.06.2023).
14. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 20.06.2023).

Надійшла до редакції 07.08.2023

References

1. Karman, V. V. (2019) Subiektyvna storona naruchy nad derzhavnymy symbolamy Ukrainy [The subjective side of insulting the state symbols of Ukraine]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. Issue 6, pp. 261–267. [in Ukr.].
2. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language]. URL: <http://sum.in.ua/s/narugha> (access date: 26.05.2023). [in Ukr.].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainiskoi RSR [Criminal Code of the Ukrainian SSR]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kd0006?an=480034&ed=1968_10_02 (Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language). URL: <http://sum.in.ua/s/narugha> (access date: 28.05.2023). [in Ukr.].

4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (access date: 28.05.2023). [in Ukr.].
5. Navrotskyi, V. O. (2006) *Osnovy kryminalno-pravovoi kvalifikatsii* [Basics of criminal-legal qualification]. Yurinkom Inter, 704 p. [in Ukr.].
6. Korzhanskyi, M. Yo. (2002) *Kvalifikatsiia zlochyniv* [Classification of crimes] : navch. posib. 2-he vyd. Kyiv : Atika, 640 p. [in Ukr.].
7. Veresha, R. V. (2010) *Umysel i yoho vydy (komentar do st. 24 KK Ukrainy)* [Intent and its types (commentary on Article 24 of the Criminal Code of Ukraine)]. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy*. № 3(19), pp. 73–82. [in Ukr.].
8. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy stanom na 20 sichnia 2018 roku [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine as of January 20, 2018] / za zah. red. Hlunka V. V. Kyiv : Vydavnychiy dim «Profesional», 2018. 784 p. [in Ukr.].
9. Kuts, V., Bondarenko, O. (2009) *Zmist vyny u zlochynakh z formalnym skladom* [Content of guilt in crimes with a formal structure]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. № 3, pp. 36–40. [in Ukr.].
10. Napyralska, V. I. *Problemni pytannia kvalifikatsii zlochyniv za statteiu 338 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy* [Problematic issues of qualification of crimes under Article 338 of the Criminal Code of Ukraine]. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2013/37.pdf (access date: 15.06.2023). [in Ukr.].
11. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary to the Criminal Code of Ukraine] / za zah. red. P. P. Andrushka, V. H. Honcharenka, Ye. V. Fesenka. 2-e vyd., pererob. ta dopov. Kyiv : Dakor, 2008. 1428 s. [in Ukr.].
12. Safonov, D. A. (2009) *Kryminalistychna kharakterystyka naruhy nad mohyloi* [Forensic characterization of the insult over the grave]. *Pravo i Bezpeka*. № 4, pp. 130–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2009_4_31 (access date: 15.06.2023). [in Ukr.].
13. *Pro sudovu praktyku u spravakh pro khulihanstvo* [About court practice in hooliganism cases] : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 22.12.2006 r. № 10. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/va010700-06> (access date: 20.06.2023). [in Ukr.].
14. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Criminal code of Ukraine] vid 05.04.2001. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (access date: 20.06.2023). [in Ukr.].

ABSTRACT

Iryna Tsyb. The state of research of the concept of offense in the criminal law doctrine of Ukraine. As of now, not only in Ukraine but all over the world, the issue of combating crime has become a pressing matter for state authorities and local self-government bodies. In Ukraine's domestic policy, a top priority is the resolution of this issue in its digital equivalent by reducing the percentage of crime statistics related to public order and morals, as well as crimes against the authority of state bodies, local self-government bodies, and citizens' associations.

Recently, there has been a widespread practice in pre-trial investigation bodies of detecting and investigating criminal offenses specified in Article 297 of the Criminal Code of Ukraine and Article 338 of the Criminal Code of Ukraine. This necessitated the development and approval of an appropriate methodology for investigating these categories of criminal offenses, with a focus on the legal and criminological characteristics of the crimes. The basis of the content analysis in this article is the examination of the practical activities of pre-trial investigation bodies regarding the mentioned categories of crimes from January 1, 2015, to February 1, 2022. It also includes an analysis of the provisions of the Criminal Code of Ukraine (2001) and the Criminal Code of the Ukrainian SSR (1960), which allowed for the identification of characteristic features of these crimes.

The article emphasizes that the accurate definition of the elements of a crime, particularly the establishment of its subjective and objective aspects, influences the further qualification of the criminal offense. Therefore, in order to correctly define the elements of crimes involving insult, it is necessary to develop a legal interpretation of the term insult. It is important to consider that the subjective side of a crime consists of mandatory and optional elements. Mandatory elements include guilt, which can be expressed as intent or negligence according to Article 23 of the Criminal Code. Optional elements include motive and purpose.

Taking into account the specifics of the criminal offenses outlined in Article 297 and Article 338 of the Criminal Code of Ukraine, it can be said that they are crimes with a formal composition, and a characteristic feature of these crimes is guilt in the form of direct intent. The perpetrator of the crime understands the socially dangerous nature of their actions and intends to commit them.

Based on judicial practice, it has been established that in most cases of the mentioned category of crimes in court rulings, the courts focus on the fact that the perpetrator of the crime has intentional guilt (64,5 % of cases). Additionally, there are no instances in judicial practice where it has been established that a person who committed an act of insulting the state symbols of Ukraine or a grave acted negligently.

It has been determined that a mandatory element of the subjective side of the composition of a socially dangerous act involving insult to the state symbols of Ukraine or a grave is guilt expressed in the form of intent, specifically direct intent.

Keywords: *definition, law, statute, crime, authority of the state, state symbols, insult, ridicule, identity, criminalization.*